

CASTELL DE PRATDIP

El **castell de Pratedip** és un edifici de Pratedip (Baix Camp) declarat bé cultural d'interès nacional.

DESCRIPCIÓ

Des del cim del poble, hom aconsegueix el castellet per una rampa que aboca a la gran volta gòtica, que li feia de portal.

En l'organització del poble medieval de Pratedip segurament tingué molta importància el castell, les restes del qual són encimbellades dalt d'una roca a l'extrem meridional de la població. L'espai del castell està perfectament delimitat per l'accident geogràfic que suposa la gran roca sobre la què es suporta. El poble s'organitzà, però i sobretot, en relació amb l'església i restà tancat rere uns portals. Actualment, del castell no en resta gairebé res, tret d'unes quantes estructures verticals consolidades que, dalt del turó, delimiten un espai però no conserva cap espai cobert; foren fetes en una època molt tardana. En canvi, en relació amb el poble, en època medieval, es feren almenys dues torres, una al portal anomenat del Capet i l'altra, més interior, al costat del carrer del Castell.

HISTÒRIA

No es tenen gaires referències antigues del castell, malgrat que, evidentment, formava conjunt amb la vila fortificada. Segons Del Arco, la fundació de Pratedip data dels temps de la restauració cristiana. Consta positivament que Pratedip, a uns 225m d'alçada, al peu del Montredon i de la serra de Llaberia, va pertànyer a la baronia d'Entença - capital Falset; per raó d'aquesta circumstància, el senyor d'aquest castell fou el comte de Prades i, en la mateixa línia possessòria, el duc de Cardona (segle XV). Per vincles successoris, el comtat de Prades i la baronia d'Entença passaren el 1663 als ducs de Medinaceli que foren els darrers senyors del castell i la vila de Pratedip. En extingir-se els senyories jurisdiccionals (1837) Pratedip seguia essent propietat del duc de Cardona i també duc de Medinaceli.

El castell fou utilitzat durant les guerres carlines (1833-1876) com a fortí, amb un destacament permanent.

Als anys 60 del segle XX es va construir un dipòsit d'aigua dalt del castell que servia per abastament d'aigua al poble.

Durant l'any 2012 es va enderrocar l'estructura del dipòsit i es va realitzar una excavació arqueològica que va descobrir algunes restes dels murs del castell original.

Referència Viquipèdia.: https://ca.wikipedia.org/wiki/Castell_de_Pratedip

MURALLA MEDIEVAL DE PRATDIP

Es conserven algunes restes dins de les cases. També la Torre Portal de cal Capet i la Torre de Ca la Torre, totes dues properes a l'Església de Sant Maria, que van conformar la vila closa.

► TORRE DE DEFENSA I PORTAL DE CAL CAPET

Torre de defensa quadrada, la torre del portal del Capet té una gran porta a la cara exterior, acabada amb un arc de mig punt; en aquesta façana també hi ha dues finestres i un matacà. A la cara interior de la torre, que donava al poble, hi ha una arcada i dues portetes laterals elevades, acabades amb un arc també de mig punt i un matacà. Els murs són de maçoneria i els caires són fets amb carreus més treballats. Té una alçada de 16 metres. Es va utilitzar en un temps com a presó. En principi l'hem de datar cap als segles XIII o XIV.

L'any 1985 fou declarada Bé Cultural d'Interès Nacional.

Referència (text i fotografies):

Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.

► TORRE DE DEFENSA CA LA TORRE

Carrer del Castell

Formava part del recinte emmurallat aquesta torre de defensa de planta quadrada, molt ben conservada. És feta de maçoneria i carreus a les cantonades. Encara conserva quelcom del coronament de merlets, fet que li confereix un aspecte més defensiu i mostra, així mateix, diversos matacans. Té una alçada de 14,65 metres. Datada entre els segles XIII o XIV.

L'any 1985 fou declarada Bé Cultural d'Interès Nacional.

Referència:

Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.

ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DE PRATDIP

L'església parroquial del natalici de la Mare de Déu es troba a la part més elevada del poble de Pratedip, dins del seu nucli antic, en un turó a 245 m d'alçada, a la dreta del barranc de la Dòvia, en la seva confluència amb el de Santa Marina. Conserva un absis del segle XII i a la resta de l'església s'hi efectuaren diverses reformes al segle XVI, amb capelles del segle XVIII.

HISTÒRIA

L'esment de l'església parroquial de Pratedip és dels primers temps de l'ocupació cristiana del Camp de Tarragona, ja que apareix consignada en la butlla d'Anastasi IV del 1154. Posteriorment, ho és en la de Celestí III del 1194. La inclusió de la parròquia de Pratedip dins l'arxidiòcesi de Tarragona topà amb l'oposició del bisbe de Tortosa que la reclamava com a pròpia, segons s'establí en la dotació de la catedral de Tortosa de 1178. Els límits entre ambdós bisbats s'acordaren definitivament el 1203 i segons el pacte firmat Pratedip passà definitivament a Tortosa. El seu rector figura en la dècima papal del 1280. L'església va ser restaurada el 1959.

ARQUITECTURA

És un edifici molt modificat en la seva configuració original i **només conserva de la seva estructura romànica l'absis semicircular de grans dimensions**. Aquest absis és construït amb pedra ben

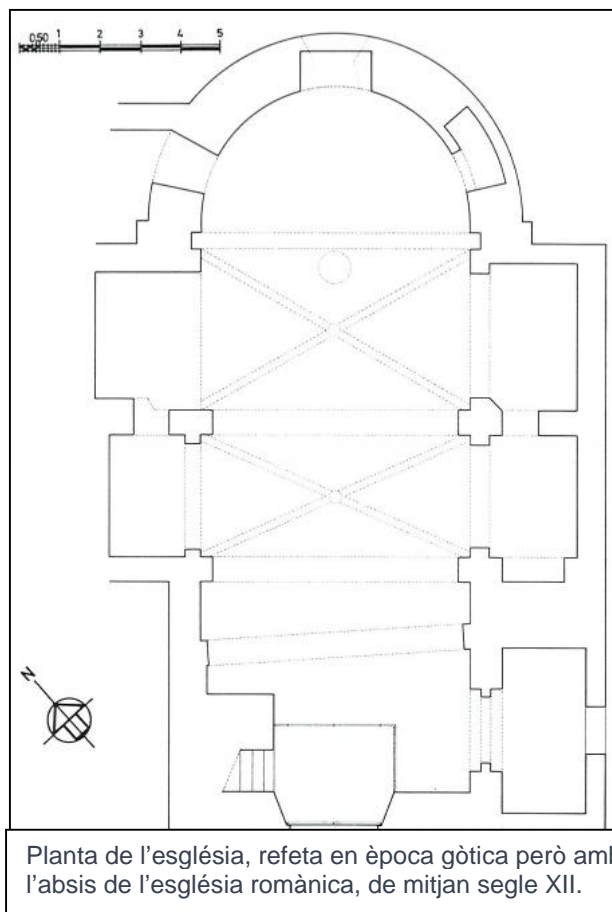
Absis romànic reaprofitat en bastir-se una nova església al final de l'època gòtica

treballada seguint filades horitzontals de dimensions desiguals. S'obre a la nau amb un sol plec i al centre presenta una finestra de doble esqueixada de grans dimensions, tapiada. La resta de l'edifici ja és posterior. La nau actual, que substituï l'original romànica, és coberta amb dos trams de volta de creueria, amb una clau de volta cadascun, seguint una estructura gòtica. El tercer tram té un arc intermedi de sustentació del cor, amb el campanar i el baptisteri a cada costat. Als costats dels dos primers trams de volta se situen les capelles laterals.

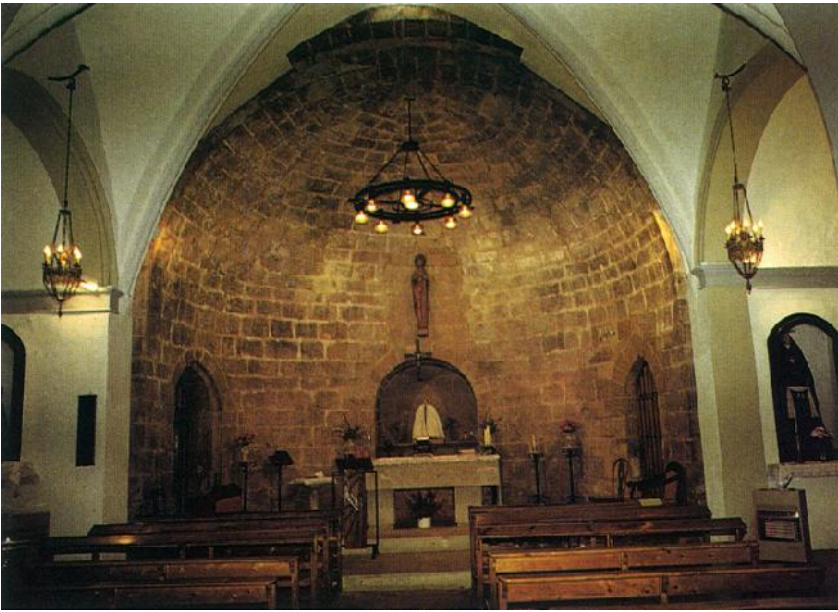
L'absis romànic és foradat per dues portes laterals, una d'accés a la sagristia, al nord, i l'altra que conforma un armari dins del gruix del mur, a migdia. Al centre se situa una petita fornícula a un nivell baix i coberta amb volta de canó. Les restes romàniques de l'església de Pratedip semblen correspondre a un edifici bastit a mitjan segle XII.

A l'interior de l'església es troba l'antic retaule de Santa Marina d'estil renaixentista, que data de l'any 1602.

D'altres retaules que contenia van ser cremats el 1936

Planta de l'església, refeta en època gòtica però amb l'absis de l'església romànica, de mitjan segle XII.

Interior de l'església, amb la capçalera romànica al fons.

Làpida del carceller Jaume de Carcassona

Al mur sud de l'església, en l'angle d'unió del semicilindre absidal i la capella lateral de més a llevant, hi ha encastada una làpida sepulcral que presenta el següent epitafi:

1 ANNO DOMINI
2 M CC XXX VIII
3 OBIIT IACOBUS
4 [S?] DE CARCA-
5 SSONA CAR-
6 SILARIUS DE
7 PRATO DIP
8 CUIUS ANIMA RE-
9 QUIESCAT IN PA-
10 CE.

Que traduït vol dir:

«L'any del Senyor **1238** morí Jaume de Carcassona, carceller de Pratedip. Que la seva ànima reposi en pau.»

Referència: Viquipèdia

[https://ca.wikipedia.org/wiki/Esgl%C3%A9sia_de_Santa_Maria_\(Pratedip\)](https://ca.wikipedia.org/wiki/Esgl%C3%A9sia_de_Santa_Maria_(Pratedip))

ELS DIPS

(DIP segurament procedeix de l'àrab dib = llop)

Una de les llegendes fantàstiques més fascinants de Catalunya és la que expliquen els habitants de Pratdip. Es tracta de **la llegenda dels dips**. Els dips, són uns **gossos llop negres i endimoniats** que van escollir les muntanyes de la serra per habitar-les. De tant en tant, i només de nit, es deixaven veure, mostrant la seva silueta fosca en l'horitzó, fent brillar els seus ulls desafiants entre la foscor o atemorint als homes de nit al mateix poble; però el que més preocupava als pratdipencs era l' infortuni que suposava trobar-se els seus ramats atacats encara amb les marques dels ullals amb els quals el dip els havia xuclat la sang.

La relació entre els dips i el poble és inseparable, i els dips, construeixen encara la identitat de Pratdip. Encara que les fonts etimològiques n'apunten diversos orígens, els dips, han acompanyat el nom de Pratdip des del seu naixement, identificant-se com el prat dels dips. Els dips, van aparèixer representats per primera vegada en el retaule de Santa Marina del 1602; després ho van fer el 1730, en un altre retaule, en el qual prenién una imatge més ferotge i desafiant, i, més tard, van acabar presidint l'escut municipal.

Joan Perucho a la seva obra *Històries naturals (1960)*, s'inspira en els dips per crear un personatge vampíric i mutant ambientat en l'època moderna; és així, com l'autor s'encarrega d'internacionalitzar la figura del dip, més concretament **d'Onofre de Dip**, un vampir amb la capacitat de transformar-se en molts animals, el qual habitava al castell de Pratdip. La part central de l'obra transcorre a Pratdip a l'inici del segle XIX, en plena guerra carlina, i el dip en realitat era un ambaixador del rei En Jaume que 700 anys abans havia anat als Carpats en missió diplomàtica i fou hoste del castell de la bellíssima **duquesa Meczyr**", que el convertí en vampir.

Avui, el dip, amb una imatge més amigable, el trobem al monument al dip en una de les entrades del municipi, i a través d'un itinerari turístic el podem observar en diferents racons del poble.

ONOFRE DE DIP

Cavaller del Rei En Jaume. Ésser obscur, ara poeta.

«Sota una aparença juvenil, sóc en realitat un vell de vuit-cents anys, desenganyat de tot, avorrit de tot, que únicament aspira a la pau. M'horroritza la seva indefugible vocació per la sang, i tinc present, en cada cas, els ulls indescriptibles de les meves víctimes. Patètica situació la meua! Car, malgrat tot, no puc evitar-ho i m'haig de veure, en maledicció satànica, la fresca sang escolada».